

Posouzení změny 2793 – vliv na veřejné zdraví

Obsah

Veřejné zdraví - výchozí strategické cíle	4
Vlivy navrhované změny územního plánu –Z2793 na veřejné zdraví.....	4
Metodika.....	5
Možný vliv posuzované změny v územním plánu (změna 2793) na vybrané determinanty zdraví....	6
Vybrané determinanty životního prostředí.....	6
Závěry, opatření, doporučení - 2793.....	7

Popis změny: Z2793

Číslo změny	Charakteristika změny
Z 2793/00	Změna využití ploch Vysočany, při ul. Poděbradská, polyfunkční soubor
Řešené území, městská část	Praha 9, Vysočany
Specifický vztah k ostatním koncepcím	<p>Řešené území změny se dle ZÚR nachází kompaktním městě rozšířeném v nadmístní transformační oblasti T3 Vysočany, kde je dle kapitoly 2.2.2 ZÚR třeba respektovat diferencované urbanistické a stavební hodnoty jednotlivých městských částí. Při rozhodování o změnách v území je nutno zohlednit a) vytvoření plnohodnotné městské čtvrti včetně občanské vybavenosti a pracovních příležitostí, b) rozvoj přírodních a rekreačních ploch zeleně podél Rokytky, c) respektování ochranného hlukového pásma letiště Praha Kbely, OP letišť s výškovým omezením staveb a dalších dle §37, odst. 3, písm. f zákona o civilním letectví. Z hlediska c) není změna prověřena.</p> <p>Posouzeno v rámci VVRÚ ZUR Praha 2013 s těmito závěry: „S plánovaným rozvojem, jeho podmínkami a úkoly pro podrobnější územně plánovací dokumentace lze souhlasit. Vzhledem k rozloze transformačního území a jeho potenciálu je doporučeno v rámci podrobnější územně plánovací dokumentace ověřit alokaci významnějších ploch zeleně ve vazbě na uvažované plochy pro bydlení, občanskou vybavenost a plochy podél Rokytky.</p> <p>Podrobnější územně plánovací dokumentace se z hlediska výběru, alokace funkcí a etapizace musí zaměřit velmi citlivou alokaci funkcí bydlení ve vztahu k hluku generovanému silniční a leteckou dopravou. Etapizace a zejména možnost alokace kulturních nebo sportovních funkcí celoměstského významu by měla být časově provázána s rozvojem nadřazené dopravní sítě v hl. m. Praze (MO, SOKP).“ Lze konstatovat, že uvedené podmínky jsou návrhem změny respektovány a zohledněny v rámci posouzení vlivů na udržitelný rozvoj území změny č. 2793/00.</p>

Stávající stav/ limity	<p>stávající plochy nerušící výroby /VN/ a plochy městské zeleně /ZM/; environmentální limity žádné, hluk den na fasádách podél Poděbradské cca 65 dB, uvnitř plochy cca 50 db. NO₂ pod 25 µg/m³, PM10 pod 30 µg/m³. V současnosti se v řešeném prostoru nachází skladový areál, plocha (včetně většiny plochy ZM) je pokryta zpevněnými a nepropustnými povrchy v ploše ZM několik vzrostlých dřevin nižší dendrologické hodnoty. Typické brownfield. Historicky se jedná o výrobní území, které je do budoucna určeno z hlediska urbanistické koncepce širšího okolí pro multifunkční jádrovou zástavbu kombinující rezidenční, rekreační i obslužné funkce. Z východní strany navazuje ucelený polyfunkční obytný soubor, ze severu nově budovaná ulice Pod Harfou.</p> <p>Pokud jde o stávající stav znečištění ovzduší, na základě výsledků imisních měření na blízké imisní stanici Vysočany lze v řešené lokalitě očekávat spolehlivé plnění platného imisního limitu pro hodinové maximum oxidu dusičitého, pro průměrné roční imise PM₁₀, PM_{2,5} a benzen. Výsledky imisních měření na této stanici naznačují hraniční imisní pozadí pro průměrné roční koncentrace oxidu dusičitého a pro maximální denní koncentrace PM₁₀, kdy v rozptylově příznivých letech byly i tyto imisní limity ve Vysočanech plněny a naopak v rozptylově nepříznivých letech překračovány. Dle výsledků modelového hodnocení kvality ovzduší v Hlavním městě Praze (model ATEM) však přímo v řešené lokalitě a jejím bezprostředním okolí jsou plněny všechny platné imisní limity pro NO₂, PM₁₀, PM_{2,5} i pro benzen.</p> <p>Hlukové limity jsou překračovány podél ulice Poděbradská i při zahrnutí korekce pro starou hlukovou zátěž.</p>						
Předmět změny	<p>Změna navrhuje plochu /SV/ a /OV/ důvodu revitalizace výrobních a skladových areálů na bydlení, služby a obchod. Pro navrhované plochy se určuje kód míry využití území H, který umožní zástavbu odpovídající charakteru navazujícího území a vytvoří v jižní části plochy hlukovou bariéru z dopravních systémů.</p> <p>Změna byla navržena podle zpracované podkladové studie pro změnu územního plánu nazvanou „Polyfunkční soubor Poděbradská“, kterou zpracovala Městská část Praha 9 v 09/2014 a která navrhuje výstavbu polyfunkčního souboru na místě stávajícího skladového areálu, která naváže na sousedící obytný soubor o 6-12 NP s podzemním parkováním a centrálním parkovým prostorem kolem dětského hřiště. Lokalita se nachází v současně zastavěném, nezastavitelném a zastavitelném území. Změnou dojde k rozšíření zastavitelného území na úkor nezastavitelného území v rozsahu 3 906 m².</p> <p>Změna nemění koncepci dopravní infrastruktury ani koncepci technické infrastruktury. Změna nemění koncepci občanského vybavení ani koncepci veřejných prostranství. Změna nezasahuje celoměstský systém zeleně ani územní systém ekologické stability. Limity ochrany přírody nejsou změnou dotčeny. Změna nevyvolává zábor ZPF uvnitř zastavěného území.</p> <p>Výměra měněných ploch dle jejich funkčního využití:</p> <table data-bbox="411 1489 1021 1574"> <tr> <td>OV</td><td>18 195 m²</td></tr> <tr> <td>SV</td><td>4 686 m²</td></tr> <tr> <td>Celková výměra měněných ploch</td><td>22 882 m²</td></tr> </table>	OV	18 195 m ²	SV	4 686 m ²	Celková výměra měněných ploch	22 882 m ²
OV	18 195 m ²						
SV	4 686 m ²						
Celková výměra měněných ploch	22 882 m ²						

Oblast kumulací	<p>Z hlediska spolupůsobících záměrů je třeba uvažovat celé rozvojové území T9 Vysočany, kde dochází k postupné transformaci výrobních funkcí v multifunkční městskou čtvrť v souladu s koncepcí rozvoje stanovenou v ZÚR i v platném Územním plánu. Jedná se o dynamicky se rozvíjející částí městské čtvrti Praha 9 Vysočany. Z bývalé průmyslové zóny lemované ulicemi Kolbenova, Freyova, Poděbradská a Kbelská, nová rezidenční čtvrť s přírodním zázemím v prostoru přírodního parku Rokytka, dobrou dopravní dostupností, pracovními příležitostmi i širokými možnostmi trávení volného času, jeho jihovýchodní sektor podél ulice Na obrátce.</p> <p>Podle územního plánu hlavního města Prahy je zájmové území součástí VRÚ Vysočany, které má rozlohu cca 250 ha. Toto území má být změněno z průmyslového využití na území smíšené, obsahující všechny městské funkce včetně bydlení, kultury a rekreace a mělo by se tak stát novým vedlejším městským centrem v souladu s principy rozvíjení polycentrické urbanizace. Mezi významné developery ve VRÚ Vysočany patří společnost Codeco a.s., která spravuje 16 ha pozemků u stanice metra Kolbenova budující urbanistický soubor obsahující administrativní plochy, byty a komerci. V blízkosti Poděbradské ulice je společností FINEP vybudován nový rezidenční soubor Nová Harfa, který by měl být v budoucnu doplněn o polyfunkční objekty při ulici Poděbradské.</p> <p>V současné době jsou v tomto prostoru řešeny či realizovány projekty následujících developerů:</p> <p>Rozvojové záměry v rámci VRÚ Vysočany, pod patronací jednotlivých developerů, zdroj: www.novevysočany.cz</p>
-----------------	--

Mapa 1 Stávající stav

Další podklady, rozptylové studie, modely, stanovisko Hygienické stanice hlavního města Prahy, mapové podklady a plány stávajícího tj. platného územního plánu jsou obsaženy v dokumentaci SEA, a EIA v okolních aktivitách, kde je také celá řada detailů souvisejících s determinanty zdraví, zejména determinanty životního prostředí. Z hlediska strategického posuzování vlivu na životní prostředí a veřejné zdraví je posuzovaná změna velmi malá.

Veřejné zdraví - výchozí strategické cíle

Zdraví 2020 Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí

Z hlediska posuzovaného záměru – změn jsou relevantní především Cíl 1 a 2, Prioritní oblast 1, zejména vzdělávání a zaměstnanost, pracovní podmínky a omezování chudoby a dále **Prioritní oblast 4, zejména podíl na vytváření podmínek pro rozvoj odolných sociálních skupin, tedy komunit žijících v prostředí, které je příznivé pro jejich zdraví.**

Strategie sociálního začleňování 2014 – 2020

- snížení počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech s nízkou pracovní intenzitou o 30 000 osob;
- podpořit podnikání a konkurenceschopnost.

Vlivy navrhované změny územního plánu –Z2793 na veřejné zdraví

Lidské zdraví je ovlivňováno řadou faktorů - determinant¹. Světová zdravotnická organizace za významné považuje² :

- **Sociální a ekonomické prostředí³**
- **Životní prostředí (physical environment)**
- **Individuální charakteristiku a chování jednotlivců (životní styl)**

¹ <http://www.who.int/ceh/publications/cehframework/en/>

² <http://www.who.int/hia/evidence/doh/en/>

³ http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0005/98438/e81384.pdf

Determinanty lidského zdraví působí ve vzájemné interakci. Rozdělení je mnohdy dáno spíš snahou o jejich pochopení či možnosti jejich sledování, ale většinou se vliv na lidské zdraví posuzuje v určitém komplexním a holistickém modelu⁴. Zatím co zdravotní rizika spojená s expozicí chemickým či fyzikálním škodlivinám a zdravotní rizika spojená s konzumací nebezpečných potravin či nedostatečně zabezpečené a kvalitní pitné vody jsou již většinou eliminována, nebo alespoň značně omezena řadou národních či evropských standardů, jsou tzv. sociální determinanty, zejména zaměstnanost, příjem, vzdělání, ponechány na komunitních, lokálních a národních rozvojových programech a projektech. Snížení nezaměstnanosti, zejména osob s nižším vzděláním v regionech se sociálně vyloučenými skupinami obyvatel může každý, i drobný pilotní projekt přispět ke zlepšení sociální a prostorové koheze a tak ke zlepšení zdravotního stavu obyvatel.

Příjmy a výdaje, postavení rodiny, postavení jednotlivce ve společnosti to vše je v přímé úměře ke zdravotnímu stavu jak jednotlivce, tak obyvatel. Vyšší příjem a vyšší sociální postavení je spojeno s lepším zdravím. Vzdělání má také pozitivní vliv na zdraví, čím nižší dosažené vzdělání, tím horší zdraví, více stresu a nižší sebevědomí⁵. Pracovní zařazení a zaměstnání není jen otázkou ekonomické situace a také sociálního postavení, sociálních vztahů. Zaměstnání resp. práce či jasné zapojení do pracovních a společenských aktivit je považována za pozitivní pro zdraví, zatímco celá řada studií ukázala na negativní dopady nezaměstnanosti, zejména dlouhodobé na zdraví, na zvýšenou incidenci sociálně patologických jevů jako alkoholismus, drogová závislost, rozvodovost, domácí násilí. Samozřejmě jde s nezaměstnaností ruku v ruce nízký příjem a ekonomické problémy. Změna využívání stávajících ploch např. zánik hřbitova, změna parku atp. je vždy spojena s dopadem do sociálního chování starousedlíků, a to zejména s negací takových aktivit, které by mohly negativně zasáhnout do vlastnických poměrů či do ceny nemovitostí v dané lokalitě, také zábory půd a budování nové silniční infrastruktury i rostoucích přepravních výkonů silniční dopravy.

Metodika

Hodnocení SEA vychází z principů publikovaných Světovou zdravotnickou organizací (WHO)⁶ HIA as a part of SEA. Základním postulátem je definice zdraví a práce s determinanty zdraví a jejich ovlivněním posuzovanou politikou či koncepcí nebo strategií. Definice Zdraví WHO je používána již od roku 1948 a i když její praktické naplnění je někdy spojeno s obtížemi je stále aktuální. Definuje zdraví jako stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody, a ne jen pouhou nepřítomnost nemoci či slabosti^{7,8}.

Při posuzování změn v územním plánu byly vytipovány determinanty zdraví, které mohou být posuzovanou politikou dotčeny resp. změněny. Posuzované determinanty respektují Národní strategii Zdraví 2020.

Při hodnocení vlivu na zdraví se vycházelo zejména z následujícího rámce.

- dosavadní zdravotní stav a vývoj sociálních a ekonomických determinant v ČR;
- možný vztah/vliv posuzovaným změnám územního plánu na vybrané determinanty zdraví;
- vytipování významných opatření souvisejících s územním plánem resp. s posuzovanou změnou a doporučení.

Rámec

Dosavadní zdravotní stav a vývoj sociálních a ekonomických determinant v ČR

⁴ <http://www.who.int/hia/en/>

⁵ http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0005/98438/e81384.pdf

⁶ http://www.who.int/hia/network/en/HIA_as_part_of_SEA.pdf

⁷ Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity. Preamble to the Constitution of the World Health Organization as adopted by the International Health Conference, New York, 19-22 June, 1946; signed on 22 July 1946 by the representatives of 61 States (Official Records of the World Health Organization, no. 2, p. 100) and entered into force on 7 April 1948.

⁸ <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2836340/>

V minulých letech došlo v ČR k výraznému prodloužení lidského života, zejména zlepšením kvality a dostupnosti zdravotní péče, snížení úmrtnosti na kardiovaskulární nemoci, stagnace úmrtnosti na nádory a další statistické ukazatele⁹. Kvalita zdraví resp. zdravotní stav obyvatel se v regionech se rozvíjel různě, v závislosti na původní skladbě průmyslu a stupni jeho útlumu. Procento osob ohrožených chudobou¹⁰ podle zdroje (Eurostat, 29/11/2013) se v letech 2004 (19,6% všech obyvatel) až 2011 (15,4%) pohyboval pod úrovní průměru EU, postupný nárůst lze pozorovat od roku 2009 (14%). Poněkud horší je stále situace u osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením podle dosaženého vzdělání¹¹ a pohlaví, kde v roce 2011 byl počet středoškolsky či vysokoškolsky vzdělaných osob menší než průměr EU.

Možný vliv posuzované změny v územním plánu (změna 2793) na vybrané determinanty zdraví

Porovnáním navrhovaných změn s platným územním plánem, a dalšími podklady lze dovodit, že dominantní vliv na zdraví bude spočívat zejména v expozici emisím z dopravy. Při limitu respektujícím řešení, urbanistickém a technickém využití plochy lze dopad na zdraví výrazně omezit.

Vybrané determinanty životního prostředí

Lze odhadnout, že zdraví populace obyvatel Hlavního města Prahy či obyvatel ČR bude dotčeno navrhovanou změnou minimálně nebo vůbec.

Pro občany v dané lokalitě žijící, provozující ekonomické nebo zájmové aktivity však posuzovaná změna vliv na veřejné zdraví a jeho determinanty mít bude, zejména ve fázi realizace. V předpokládaném procesu EIA projektové přípravy se musí odrazit i vliv vlastní realizace stavební a další činnosti v posuzovaném území.

Hluk

Z hlukové studie - Hlukový model - pro SEA velmi detailní, odpovídající spíše úrovni EIA je patrné, že u fasády objektu A orientovaného do ulice Poděbradská je stanovený hygienický limit překročen jak v denní, tak noční době, nelze tedy v těchto prostorech umístit byty. V části objektu A orientované severním směrem je hygienický limit spolehlivě plněn jak v denní tak noční době. Zároveň tento objekt částečně působí jako bariéra proti pronikání hluku z komunikace Poděbradská do vnitrobloku. Uspořádáním staveb lze expozici hlukem obyvatel a částečně i uživatelů polyfunkčního využití plochy upravit tak, aby negativní vliv hluku na zdraví i pohodu obyvatel byl minimalizován.

Ovzduší

Z dostupných rozptylových studií pro danou oblast s ohledem na možný detail lze očekávat zátěž obyvatel prachem (PM) a plynnými emisemi (NO₂, přízemní Ozón) z dopravy na ulicích Poděbradská, Kolbenova i z odvětrání podzemních parkovacích ploch. U prašné expozice PM_{2,5} a zejména u expozice plynným škodlivinám z dopravy nelze výrazný pozitivní efekt posuzované bariérové zástavby očekávat.

Z dostupných rozptylových studií pro danou oblast i z dostupných hodnot měřených v minulosti lze očekávat spíše jen výjimečné překračování koncentrací škodlivin v ovzduší. Závěrem hodnocení imisního pozadí lze konstatovat, že v řešené lokalitě lze očekávat plnění imisních limitů pro roční průměr částic frakce PM₁₀, PM_{2,5} a benzenu. Také maximální hodinový imisní limit pro oxid dusičitý lze předpokládat plněný. Kritickým ukazatelem imisního pozadí jsou maximální denní imise PM₁₀ a průměrné roční imise NO₂, které mohou být v rozptylově nepříznivých letech mírně překračovány, v rozptylově příznivých letech plněny. Dle výsledků modelu ATEM jsou v řešené lokalitě i maximální denní imise PM₁₀ a roční imise NO₂ podlimitní.“

⁹ <http://www.uzis.cz/publikace/zdravotnicka-rocenka-ceske-republiky-2012>

¹⁰ Eurostat, 29/11/2013 [http://www.scitani.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/8600465EC9/\\$File/1607130331.pdf](http://www.scitani.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/8600465EC9/$File/1607130331.pdf)

¹¹ Eurostat, 29/11/2013 [http://www.scitani.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/8600466D43/\\$File/1607130332.pdf](http://www.scitani.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/8600466D43/$File/1607130332.pdf)

Tab. 1 Přehled vlivů na environmentální determinanty tabelárně – Z2793

Determinanta	Pozitivní vliv	Negativní vliv	Neutrální
Hluk	++		
Prach (Pm10, PM2,5)			+
Znečištěné ovzduší		+	++

Sociální a ekonomické determinanty

Nelze očekávat zásadní vliv na vzdělávání, na sociální inkluze atp.

Zájmové a sportovní využití území

Posuzovaná změna zásadním způsobem nemění využití území pro sport a rekreaci.

Ekonomické aktivity

Změnou územního plánu se, s velkou pravděpodobností, mohou změnit ceny pozemků, nemovitostí resp. ceny jejich nájmu. Lze očekávat, že jednoznačně nové ekonomické aktivity posuzovanou změnou nevzniknou, může však dojít k jejich koncentraci s ohledem na polyfunkční využití území.

Bydlení

Změna předpokládá bydlení i občanskou vybavenost. Počet bytových jednotek i jejich velikost bude řešena v dalších stupních projektové dokumentace, ale s ohledem na záměr rozvoje celé posuzované oblasti Na Harfě, lze očekávat vznik bytových jednotek s odpovídajícím hygienickým standardem a zázemím.

Zaměstnanost

Realizace územního plánu nebude, s ohledem na rozsah posuzované změny, mít zásadní vliv na zaměstnanost, lze očekávat vznik jen několika nových pracovních míst ve službách.

Bezpečí

Lze očekávat, že realizací územního plánu resp. posuzované změny dojde ke zvýšení pocitu bezpečí obyvatel, i lepší ochraně majetku – podzemní parkovací plochy, výstavbou chráněné plochy pro děti (dvorky).

Odloučenost

Nelze očekávat od posuzované změny vliv na sociální odloučenost či dopad do rovnosti ve zdraví.

Závěry, opatření, doporučení - 2793

Posuzovaná změna s hlediska vlivu na zdraví je v souladu se zdravotními riziky i pozitivy života ve velkoměstě. Vlastní expozice občanů města souvisí s dobou strávenou v práci, v dopravním prostředku, doma, ve sportovních a rekreačních zařízeních i mimo město. Posuzovaná změna je v souladu s velkoměstským způsobem života s jeho pozitivním i negativním vlivem na zdraví jednotlivce i populace. Indikátory vlivu na zdraví pro monitorování, nelze s ohledem na rozsah posuzované změny, stanovit. Výjimku tvoří monitorování hluku a chemických škodlivin, které probíhá na území města Prahy.

Při přípravě dalšího stupně projektové dokumentace a v předpokládaném procesu EIA je nutno:

1. **Znovu, ve větším detailu, posoudit expozici dotčené populace a subpopulace předškolních dětí, plyným škodlivinám komplexně jak ze stacionárních tak z mobilních zdrojů (liniových zdrojů) stávajících i plánovaných.**

2. **Doložit v EIA dalšího stupně projektové dokumentace efektivitu snížení expozici hluku, s ohledem na urbanistické řešení. Navrhnu monitorovací strategii a taktiku tak aby se dal validovat model hlukové expozice.**